

Lokalbehovsplan 2023

Planering för perioden 2024-2033, med utblick till 2040

Underlag till Lokalförsörjningsplan 2024

Sammanfattning.....	3
Inledning.....	6
Utgångspunkter - nuläge.....	6
Befintliga verksamheter och kapaciteter	6
Förutsättningar – uppdrag och styrning.....	9
Förväntad framtida utveckling.....	10
Bostads- och befolkningsprognos.....	10
Omvärldsanalys.....	18
Effekter på lokalbehov / framtida behov.....	22
Samverkansmöjligheter	23
Konsekvenser om förslagna investeringar inte prioriteras.....	23
Sammanvägd behovsbedömning och förslag till Lokalbehovsplan.....	23

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

Sammanfattning

Vård- och omsorgsförvaltningens lokalbehov är generellt kopplat till ökad efterfrågan inom nämndens ansvar för LSS-boenden och särskilt boende, liksom andra delar av nämndens ansvarsområde såsom hemtjänstens lokaler och daglig verksamhet.

LSS-boende

Bristen på LSS-boenden har lett till att förvaltningen köpt flertalet LSS-platser av privata utförare inom Enköpings kommun och även i andra kommuner. Köpta platser är generellt dyrare än att utföra insatsen i egen regi. Det planerade boendet LSS Åkersberg är beviljat men också försenat med konsekvenser som påverkar både kostnader och avtal som inte kan sägas upp för att planera långsiktigt. Paviljonglösningar är ett ställningstagande som kommunen behöver se över om det är hållbart på sikt och även om det är skäligt för kunden. Det är tidsbestämda lösningar som riskerar att bli kostsamma på sikt. Den tidsbestämda lösningen skapar båda oro och stress hos våra kunder att inte kunna få långsiktighet i sin boendeform.

Det kommer vara fortsatt nödvändigt med investeringar och anpassningar inom befintliga fastigheter likväl för att möta kraven utifrån behov och lagstiftning. Det planerade underhållet är eftersatt inom vissa boenden och där önskas det planering och dialog med berörd fastighetsägare, för att skapa ändamålsenliga lokaler för kunder, hyresgäster och medarbetare. På grund av svårigheter och begränsningar att lösa enskilda problem i lokaler, hanteras istället uppkomna situationer med ökade personalresurser, vilket innebär ökade personalkostnader och därmed blir kostnadsdrivande för verksamheten, exempelvis när det gäller lösningar för jourrum och sprinklersystem.

Att prognostisera underlag inom LSS innefattar flertalet parametrar att ta med i beräkning. Sammantagen information kan ge indikationer på utvecklingsriktning som därefter fungerar som underlag för förvaltningen, gällande planering, utveckling och lokalbehov.

Särskilt boende (Säbo)

För Enköping är den aktuella kön med beviljade beslut för säbo, 47 personer. Det saknas platser generellt men även att trender efter pandemin och tillvägagångssätt börjar etablera sig inom vårdsektorn vilket påverkar kommunens säboplatser. Regionens planmässiga arbete har inverkan på

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

kommunens kö till särskilt boende. Korttidsplatserna kan vara mer eller mindre akuta att verkställa eftersom det i många fall består av flera faktorer. Det kan vara stor omsättning på korttidsplatserna, vilket till exempel innebär mer omkostnader av personal. För att frigöra fler platser på särskilt boende åt kunder med beslut om omvårdnadsboende så har förvaltningen ett avtal för att kunna köpa korttidsplatser externt om stort behov uppstår. Man har även skapat fler platser inom befintligt bestånd för att kunna möta behovet.

Hemtjänst

Trenden att bo hemma längre och nyttja hemtjänsten ser vi ökar något med åren enligt statistik från SCB. Främsta behovet av hemtjänst finns i centrala Enköping. Hemtjänsten står inför stora utmaningar, där rätt kompetens, anpassad bemanning och placering av tillförlitliga lokaler blir väsentliga parametrar för att kunna erbjuda och leverera en kvalitativ kommunal service.

Utifrån den demografiska utvecklingen och det geografiska läget inom kommunen finns det väsentliga faktorer som inverkar på lokalbeståndet som behöver fördelas på ett fördelaktigt sätt för att kunna möta behov och tänka långsiktigt. Utifrån biståndsbeslut som sker under hela året, kan det komma att innebära fastighetsbeställningar löpande inom verksamhetsområdet. Förvaltningens ambition är alltid att försöka lösa det inom befintligt lokalbestånd i första hand.

Baserat på såväl prognostiserad befolkningsökning, förändringar i omvärlden som påverkar verksamheten och förväntad utveckling av arbetsätt och organisation av kommunens verksamheter, har förvaltningen identifierat följande lokalbehov:

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

Tabell "Förslag investeringsplan"

ENHET	TOTAL KAPACITET	ERSÄTTNINGS- KAPACITET	KAPACITETS- ÖKNING	PREL VERKS. START	STATUS PROJEKT
SJUKSKÖTERSKELOKAL				2024	Tillträde i början av 2024
DAGLIG VERKSAMHET	1+1		Ja	2024	Lokal pågår
DAGLIG VERKSAMHET	1-4			2025	Lokal pågår
HEMTJÄNST ENÖGLA		Ja	ja	snarast	Osäker tidplan. Lokalsök pågår.
HEMTJÄNST GLÄNTAN		Ja	ja	snarast	Osäker tidplan. Lokalsök pågår.
LSS-BOENDE ÅKERSBERG	6		6	2024	Pågående byggnation
LSS-BOENDE A	6		6	2027	Tidigt skede, förstudie ska påbörjas
LSS-BOENDE B	6		6	2030	Tidigt skede, ej påbörjad
LSS-BOENDE C	6		6	2033	Tidigt skede, ej påbörjad
LSS-BOENDE D	6		6	2036	Tidigt skede, ej påbörjad
LSS-BOENDE E	6		6	2039	Tidigt skede, ej påbörjad
SÄRSKILT BOENDE 1	80		80	2028	Tidigt skede, förstudie ska påbörjad
SÄRSKILT BOENDE 2	80		80	2031	Tidigt skede, ej påbörjad
SÄRSKILT BOENDE 3	80		80	2032	Tidigt skede, ej påbörjad
SUMMA BOENDEPLATSER					36 i LSS & 240 i SäBo

Dokumenttyp

Beslutad av

Gäller f.om.

Gäller t.om.

Ersätter

Gäller för

Ansvarig funktion

Reviderad

Inledning

Enligt kommunens "Policy för lokalförsörjning" ska samtliga nämnder och förvaltningar planera lokalanvändningen baserat på en helhetssyn utifrån kommunens totala lokalbehov och planera för en hållbar ekonomi i nära samarbete med kommunstyrelsen.

Vård och omsorgsförvaltningens Lokalbehovsplan revideras årligen. Dokumentet skall påtala lokalbehovet inom de närmaste fem åren, med utblick för ytterligare fem år. Förvaltningarnas Lokalbehovsplan sammanställs inom kommunens Lokalförsörjningsplan och bereder stöd till befintlig planeringsprocess och investeringsplanering.

Utgångspunkter - nuläge

Befintliga verksamheter och kapaciteter

Fakta

Vård- och omsorgsförvaltningens årshyra genom befintliga internhyresavtal uppgår till ca 58 miljoner kronor för 2023 och omfattar en bruttoarea på cirka 47000 kvm. Avgifter från externa hyresgäster för boenden eller lägenheter innebär hyresintäkter på ca 41,2 miljoner kronor, inklusive tomhyror till VO. De externa hyresgästerna i olika boenden/lägenheter upprättar hyresavtal med fastighetsavdelningen och intäkten tillfaller fastighetsavdelningen.

I avgiften som framställs via hyresavtal ingår driftkostnader, reparationer, planerat underhåll, el, värme, vatten, avlopp, fastighetsadministration, försäkringar, fastighetsskatt, övriga kostnader och externa hyror - exempelvis parkeringskostnader.

Vård- och omsorgsnämndens uppdrag

Verksamheter

Vård- och omsorgsnämnden ansvarar främst för uppdrag inom:

- Socialtjänstlagen: Hemtjänst, omvårdnadsboende, boendestöd, avlösningsservice till anhöriga och dagverksamhet.

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

- Hälso- och sjukvårdslagen: Hemsjukvård, rehabiliterande verksamhet, hjälpmedelsförsörjning. Hemsjukvården omfattar personer från 18 år.
- Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS): Boende i olika former med särskild service, personlig assistans, daglig verksamhet, ledsagar- och avlösar-service och korttidsvistelse.
- Lagen om bostadsanpassningsbidrag.

Vård- och omsorgsnämnden bedriver verksamhet alla dagar, året om, dygnet runt.

Det finns 10 stycken boenden i kommunen med totalt 424 platser, varav 126 är demensplatser. Antalet korttidsplatser inom kommunen är 26 stycken.

På Björkbacken våning 4, görs omvårdnadsplatser om till korttidsplatser när lägenheter friställs med förhoppning om att skapa en våning bestående av korttidsverksamhet.

Förvaltningen har öppnat en demensavdelning (på tidigare ej använd avdelning) på Regalskeppsvägen, samt att kunder på den tidigare hemtjänstenheten nu har beslut om säbo.

I kommunen finns 18 LSS-boenden, 109 platser, med olika inriktningar. På Åkersbergsvägen finns en gruppbostad med 9 platser som är integrerat med omvårdnadsboendet. Samt 5 antal servicebostäder inom kommunen.

Det finns även en paviljong i anslutning till Gånstavägens LSS-boende med plats för en person och beslut om att upprätta ytterligare en paviljong i Hummelsta.

Utöver dessa verksamheter bedriver vård- och omsorgsnämnden dagverksamhet för personer med demenssjukdomar samt sysselsättning/daglig verksamhet för kunder inom socialpsykiatri och LSS.

Daglig verksamhet inom LSS bedrivs av Omina daglig verksamhet där arbetsuppgifterna och lokalerna varierar stort beroende på kundernas behov.

Fastigheternas skick och anpassade ytor i vård- och omsorgsförvaltningens lokaler är i dagsläget inte optimala för många verksamheter. Detta leder bland annat till mer omkostnader för personal och hyresgäst Anpassning.

Förvaltningens breda ansvarsområde utvecklas ständigt och ny lagstiftning ställer högre krav på vård- och omsorgsförvaltningens utförande samtidigt som lokalutvecklingen ofta inte går i samma takt.

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

I början av 2021 öppnade förvaltningen, tillsammans med Socialförvaltningen ett samsjuklighetsboende med 12 platser, Enberga, utanför Örsundsbro.

Hemtjänsten och dess hemvistlokaler är stationerade geografiskt inom hela kommunen med anslutning till enskild områdesindelning.

I kransorterna är dessa lokaler placerade i samma eller i anslutning till befintligt omvårdnadsboende. I centrum är hemtjänsten indelad under flera enhetschefer med respektive områden och lokaler. Majoriteten av aktuella lokaler är inhyrda av främst EHB och någon enstaka hyrs in av privat hyresvärd.

I dagsläget har kommunen 47 (demens och somatik inräknade) personer i kö till särskilt boende.

I dag har vård- och omsorgsförvaltningen tre personer som står i kö för att få plats på ett gruppboende och en person i kö till servicebostad. Till skillnad från särskilt boende inom äldreomsorg erbjuds kunden boende utefter den funktionsnedsättning kunden har. Detta begränsar urvalet av boenden för den enskilde.

Bristen på LSS-boenden har lett till att förvaltningen köper flertalet LSS-platser av privata utförare och av andra kommuner, det rör sig om i dagsläget 19 platser. Det är uppskattningsvis över tre LSS-boenden som saknas inom det egna beståndet. Kommunen köper även korttidsplatser och för 2023 rör det sig om 21 stycken. De interna lösningarna som har varit en del av hanteringen gällande avsaknad av LSS-platser, innebär tidsbestämda lösningar med modulkonstruktioner, tillfälliga bygglov av bestämda avtalstider och även lösningar som kräver andra kostsamma investeringar i externa lokaler för att uppfylla lagkrav om LSS-boende.

I takt med den demografiska utvecklingen påverkas behovet av hemtjänst. Trenden med att bo hemma längre och nyttja hemtjänsten ökar något med åren enligt statistik från SCB. Resultatet innebär fler hemtjänststimmar hos kunder och större hemtjänstgrupper bland personal. Enskilda befintliga hemtjänstlokaler riskerar att bli otillräckliga i kapacitet.

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

Förutsättningar – uppdrag och styrning

Vård- och omsorgsnämnden ansvarar för följande enligt upprättat reglemente:

- handläggningen och verkställigheten av enskilda ärenden av vård, omsorg och hjälpkaraktär
- kommunens uppgifter enligt socialtjänstlagen (SoL 2001:453), dock inte ekonomiskt bistånd, stöd och behandling avseende missbruk, stöd till brottsutsatta, arbetsrehabiliterande sysselsättning samt bostadslösa, eller sådana uppgifter som åligger socialnämnden i Enköpings kommun enligt dess reglemente.
- kommunens uppgifter enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS 1993:387). Nämndens ansvar enligt denna punkt omfattar dock inte verkställandet och utförandet av korttidstillsyn som avses i paragraf 9, punkt 7. Ansvar för utförandet av sådan tillsyn utförs av utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden enligt dess reglemente.
- kommunens uppgifter enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) för personer över 17 år, enligt 3-5 kap samt 11-18 kap.
- kommunens uppgifter enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag (BAB 2018:222) mm.
- ansvar för det kommunala erbjudandet om servicetjänster enligt lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter (2 kap 7 §) för att ge personer över 70 års ålder hjälp med enklare saker för att förebygga olyckor.

Vård- och omsorgsnämndens verksamheter utförs av vård- och omsorgsförvaltningens egen regi-verksamhet samt privata vårdföretag. Förvaltningen har nämndens uppdrag att sluta avtal med de företag som nämnden upphandlat genom lagen om offentlig upphandling (LOU) eller godkänt genom lagen om valfrihetssystem (LOV).

För vård och omsorgsnämnden är skillnaden i kostnad mellan platser i egen regi och köpta platser stor.

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

Förväntad framtida utveckling

Bostads- och befolkningsprognos

Kommunens **översiktsplan** (ÖP) är vägledande för all fysisk planering inklusive planering för verksamhetslokaler och bostäder. Det pågår ett arbete med ny översiktsplanering till 2040. Den prognos som finns om **bostadsbyggande** under nästkommande tio år baseras på uppgifter från byggtressenter i kommunen. Den faktiska utvecklingen är beroende av konjunktur och andra makroekonomiska faktorer. Osäkerheten i dessa bedömningar betraktas för närvarande som mycket stor.

Befolkningsprognos utgår från antaganden om antal födda, antal döda samt antal in- och utflyttare till kommunen. År 2021 hade Enköpings kommun 47 489 invånare. Enligt befolkningsprognos 2022 kommer Enköpings kommun ha över 54 000 tusen invånare år 2032 och cirka 63 000 år 2040. Den största ökningen av åldersklasser fram till 2032 sker bland 13-18 åringar och 85+.

Utvecklingen av efterfrågan på LSS-boende

En realitet är att hjälpbehovet av LSS följer den befintliga befolkningsutvecklingen. Enköpings kommun har en något högre andel invånare med LSS insatser än både jämförbara kommuner samt riket men marginalerna är mycket små. Det förvaltningen uppmärksammar är att komplexiteten kring enskilda kundärenden ökar. Vilket innebär särskilda investeringar kring verksamhetsanpassningar inom befintligt fastighetsbestånd både beträffande bostäder men också inom daglig verksamhet.

Dagens brist på lägenheter inom LSS-området inom Enköping och arbetet med att skapa fler är i behov av att intensifieras. Det har inte uppförts något boende utifrån de tidigare beställningar som är lagda av VO. Den senaste inhyrningen var en återflytt till Duvhöksgränd 2-4. Lokalen rymmer endast 4 lägenheter och är inte lämplig utifrån ett verksamhetsperspektiv. Återflytten har inneburit förhöjda hyreskostnader i samband med tilläggsavtal för ombyggnation av bland annat brandsäkert jourrum. Duvhöksgränd finns inte med i en långsiktig planering.

Bristen på LSS-boenden har också lett till att förvaltningen köper flertalet LSS-platser av privata utförare inom Enköpings kommun. Vilket inte är ett önskvärt läge då det generellt blir dyrare än att utföra insatsen i egen regi.

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

Den generella standarden inom LSS-bostäderna är tillförlitlig utifrån verksamheternas behov. Dock finns det avvikelser inom vissa områden när det gäller utrustning utifrån enskilda myndighetskrav. Det kommer behöva avvägas vilka investeringar inom fastigheterna som behöver utföras för att på sikt möta kraven utifrån exempelvis brandsäkerhet. Lösningen hanteras idag oftast med resultat av ökade personalkostnader. Det gäller främst krav kopplat till jourrum och sprinklersystem. Det finns även boenden där det eftersatta underhållet påverkar arbetsmiljö och kunder. Det förekommer boende med ej godkänd OVK och ett förbättringsarbete förväntas ske för hållbara boende och arbetsplatser. Där det planerade underhållet är eftersatt inom vissa boenden önskas det planering och dialog med berörd fastighetsägare, för att i bästa mån skapa ändamålsenliga lokaler för både kunder, hyresgäster och medarbetare.

Att prognostisera underlag inom LSS innefattar flertalet parametrar att ta med i beräkning. Till exempel utgå utifrån ett hjälpbehov för befintliga platser, befolkning och befintliga LSS-boenden. Sammantagen information kan ge indikationer på utvecklingsriktning som därefter fungerar som underlag för förvaltningen, gällande planering, utveckling och lokalbehov.

För att prognosticera behovet tar vård- och omsorgsförvaltningen hjälp av biståndshandläggarna. De har ofta kännedom om enskilda personer från tidig skolålder. Utöver dessa kan efterfrågan om platser variera kraftigt från år till år, bland annat kopplat till in- och utflytt inom kommunen men också enskilda fall som kan leda till beslut efter olyckor och sjukdomsfall. Slutsatsen är att det är mycket svårt att prognosticera ett framtida behov inom denna målgrupp.

I dag har vård- och omsorgsförvaltningen fyra personer som står i kö för att få en lägenhet till grupp - eller servicebostad. Till skillnad från särskilt boende inom äldreomsorg erbjuds kunden boende utefter den funktionsnedsättning kunden har. Detta begränsar urvalet av boenden för den enskilde. Utöver dessa fyra har förvaltningen kännedom om ytterligare 13 personer, födda mellan år 2000-2004, som beviljas gruppboende vid en eventuell ansökan. Där förväntas behovet kunna uppstå mellan åren 2022-2025. Det finns även uppemot 21 personer, också födda mellan 2000-2004, som skulle vara i behov av servicebostad vid en eventuell ansökan, under motsvarande tidsperiod.

Behoven kopplade till LSS-besluten innebär ett genomarbetat tillvägagångssätt där underlaget kan ge indikationer.

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

LSS-boenden, proportionellt med befolkningen skulle det ge behov av 32 platser från 2022 till 2040. Ökningen har de senaste åren varit 2-3 personer per år, varför en proportionell ökning jämfört med befolkningsökningen med 1-2 personer per år bedöms vara realistiskt låg. Förvaltningen utgår ifrån att kundgruppen ökar med 3 personer per år, vilket ger behov av att öka kommunens kapacitet med 54 boendeplatser till år 2040. Kommunens kännedom om hur många barn det finns idag, som i framtiden kan vara berättigade söka LSS- eller serviceboenden är ännu större, 71 barn.

SAMMANFATTNING AV BEHOV FROM 2021-2040

BERÄKNAT PÅ ATT BEHOV AV BOSTAD UPPSTÅR NÄR UNGDOMEN FYLLER 21 ÅR

Behov År	Totalt antal kända barn hos VO	Födelseår	Gruppboend	Serviceboend/trapphus
2021	69	2000	0	2
2022	100	2001	3	8
2023	85	2002	3	5
2024	70	2003	3	3
2025	69	2004	4	5
2026	73	2005	5	3
2027	74	2006	7	7
2028	47	2007	4	3
2029	63	2008	3	6
2030	50	2009	2	1
2031	30	2010	3	1
2032	33	2011	5	3
2033	27	2012	2	0
2034	17	2013	1	0
2035	22	2014	1	0
2036	15	2015	2	0
2037	9	2016	0	1
2038,2039,2040	16	2017,2018,2019	0	0

Andelen som kommer att vara i behov av LSS- respektive serviceboende, varierar från år till år eftersom detta är individrelaterat. För att göra en uppskattning av framtida lokalbehov och i förlängningen investeringsbehov, gör förvaltningen antagandet att cirka hälften av de 71 kända minderåriga kommer att ansöka om LSS- respektive serviceboende. Det innebär att föreslagna åtgärder motsvarar ett totalt behov av cirka 35 platser i LSS-boende fram till 2040, fördelat på ett nytt LSS-boende vart tredje år. Osäkerheten i den uppskattade efterfrågan är som framgår av resonemanget ovan mycket stor.

Dokumenttyp

Beslutad av

Gäller f.om.

Gäller t.om.

Ersätter

Gäller för

Ansvarig funktion

Reviderad

Utvecklingen av efterfrågan på Särskilt boende

Det finns 10 omvårdnadsboenden enligt SoL i Enköpings kommun. Gläntan (Fjärdhundra), Liljegården (Örsundsbro), Tallgården (Grillby), Trögds hemmet (Lillkyrka) ligger i våra kransorter. De boenden som finns i centrum är Björkbacken och Stadsgården och i ytterkanterna av tätorten finns Åkersbergsvägen 3, Orion, Regalskeppsvägen och Kungsgården där alla drivs i kommunens regi.

Om antalet boendeplatser i omvårdnadsboende skulle öka proportionellt med befolkningsökningen i åldern 85+, behövs över 300 nya platser fram till 2040, allt annat oförändrat. Analysen inkluderar dock även andra faktorer, tex rådande kösituation och utvecklingen mot att med hjälp av hemtjänst bo hemma längre. Om den slutliga efterfrågan bedöms till ca 10% lägre än vad ökning proportionellt med den demografiska utvecklingen indikerar, finns ändå ett behov av 2-3 nya omvårdnadsboenden fram till 2040, antalet beroende av enheternas storlek. Om vi förutsätter enheter med 80 platser behövs ett nytt omvårdnadsboende 2028, 2031 och 2034. Detta under förutsättning att andra faktorer förblir oförändrade.

I dagsläget har kommunen 47 (demens och somatik inräknade) personer i kö till särskilt boende. I Enköpings kommun finns ingen begränsning för hur många gånger en kund kan tacka nej till en plats på ett boende. Det innebär att kommunens "kö" består av undantag. IVO's (Inspektionen för vård och omsorg) regler beskriver att kommunen ska erbjuda en kund, med beviljat beslut om insats på särskilt boende, en plats på ett boende inom tre månader, vilket vård- och omsorgsförvaltningen i allmänhet lyckas verkställa.

Dock uppmärksammar förvaltningen en kraftig ökning av medborgares vårdbehov och en trend att regionens svårighet med att ha tillräckligt med vårdplatser och personal leder till att kommunens uppdrag utvidgas.

Förvaltningen bedömer att regionens påverkan bidrar till att så många står i kö till särskilt boende samt att förvaltningen behöver köpa korttidsplatser för mångmiljonbelopp. Idag finns totalt 26 stycken fasta korttidsplatser på kommunens omvårdnadsboenden. När en kund får ett beslut om korttidsplats leder det ofta till att kunden sedan får ett beslut om omvårdnadsboende. Korttidsplatserna kan vara mer eller mindre akuta att verkställa eftersom det i många fall påverkar familjeförhållandena hemma till stor del. Det kan vara stor omsättning på korttidsplatserna, vilket till exempel innebär mer omkostnader av

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

personal. För att frigöra fler platser på särskilt boende åt kunder med beslut om omvårdnadsboende så har förvaltningen ett avtal för att kunna köpa korttidsplatser externt om stort behov uppstår.

Av samtliga 80+ i kommunen bor idag 11,4 % (2022) på våra boenden. Trots att förvaltningen idag inte bedöms ligga i god fas med utbud och efterfrågan håller vi oss inom bestämmelserna om att erbjuda ett boende inom 3 månader från dess att beslut om boende tas. Väntetiden till en plats på särskilt boende är 41 dagar i Enköping (2022) och 38 dagar för 2023, att jämföras med 50 dagar i liknande kommuner.

Medianvårdtiden är 725 dagar för 2022 (527 dagar 2021) i Enköping och pendlar kraftigt i jämförelse med andra liknande kommuner. I liknande kommuner är siffran 592 dagar. Vilket påverkar antalet platser och behov inom våra särskilda boenden.

I kransorterna äger kommunen samtliga omsorgsfastigheter. I centrum/tätort ägs tre av fem boenden av kommunen, Orion, Åkersbergsvägen 3 och Kungsgården. Övriga tre boenden, Stadsgården, Björkbacken samt Regalskeppsvägen ägs av EHB och Northern Horizon.

För att få en inblick i framtiden och behovet av platser har vård- och omsorgsförvaltningen använt sig av statistik från SCB, i kombination med hur behovet ser ut här och nu. Även utvecklingen kring digitalisering, konsekvenser utifrån Covid-19 och forskning ligger till grund för inriktningsbeslut och strategier för förvaltningen.

En del är att titta på befintliga boenden och se vilka som går att driva på ett ekonomiskt sätt utifrån ett bemanningsperspektiv. Björkbacken är ett exempel på ett särskilt boende som idag kräver extra personal utifrån fastighetens utformning. Björkbacken har 77 platser fördelat på 8 våningar. Det kräver extrapersonal både på dagtid och under natten med anledning av att det saknas en överblick över hela fastigheten.

Framtidens boende när det bygger på den senaste forskningen, sund driftsekonomi, ett utvidgat vårdbehov och aktuell lagstiftning. Den planeringen behöver komma igång inom kommunen.

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

Hemtjänst

Cirka 850 personer har hemtjänst i ordinärt boende och det utförs drygt 27 000 timmar per månad av både kommunens egen regi samt privata utförare. För många kunder är hemtjänst den första insatsen och för flertalet övergår det till ett beslut om särskilt boende längre fram.

Situationen kopplat till hemtjänstlokaler inom tätorten är komplext och en viss begränsning uppstår. Förändringar innebär ofta viss investering i befintliga lokaler och det har varit nödvändigt med en oplanerad extern inhyrning under 2023 då privata aktörer inte längre verkar inom kommunen och dess kunder tas över av kommunen i viss mån.

Hemtjänstgrupper är en sådan verksamhet som är flexibel i storlek utifrån ett behov. Personalgruppen ökar i takt med behovet och den demografiska utvecklingen ger sin bild av hur utvecklingen inom verksamheten kan ske.

Kraftgatans hemtjänst har bytt lokaler internt med Björkbackens administrationspersonal. Det pågår förslag till reinvesteringar för vad som behövs och kan tänkas göra utrymmesmässigt, men inget som blivit genomfört under 2023.

Både gällande Enögla och Gläntans hemtjänst utreds möjligheter att skapa välfungerande lokaler för att möta dagens och framtidens behov.

När ombyggnationer och verksamhetsförändringar har nått sin höjd inom befintligt bestånd, kan det inom vissa kransorter bli aktuellt att utöka lokalbeståndet till hemtjänstgruppens hemvist.

Trenden att bo hemma längre och nyttja hemtjänsten ser vi ökar något med åren enligt statistik från SCB. Detta leder till att efterfrågan på hemtjänst bedöms leda till en större ökning, än vad den demografiska utvecklingen indikerar. Behovet av hemtjänst finns främst i centrala Enköping. Hemtjänsten står inför stora utmaningar, där rätt kompetens, anpassad bemanning och placering av tillförlitliga lokaler blir väsentliga parametrar för att kunna erbjuda och leverera en kvalitativ kommunal service.

Utifrån den demografiska utvecklingen och det geografiska läget inom kommunen finns det väsentliga faktorer som inverkar på lokalbeståndet som behöver fördelas på ett fördelaktigt sätt för att kunna möta behov och tänka långsiktigt. Utifrån biståndsbeslut som sker under hela året, kan det komma att innebära fastighetsbeställningar löpande inom verksamhetsområdet.

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

Förvaltningens ambition är alltid att försöka lösa det inom befintligt lokalbestånd i första hand.

Daglig verksamhet

Centralt i Enköping ligger Omnia, med daglig verksamhets administration samt delar av den fysiska verksamheten. Under hösten 2022 flyttade stora delar av administrationen till ny lokal på Ågatan 6, vilket möjliggjorde en kapacitetsökning. Verksamheten som befann sig på Rosengården har flyttat till lokaler på Fannalund, vilket likaså samtidigt innebar en kapacitetsökning.

Utifrån ett ökat behov av beviljade biståndsbeslut fordras utveckling kring verksamhetslokaler, så att dessa uppfyller kraven för både verksamhet och kunder.

Kunderna inom daglig verksamhet har varierande behov och förutsättningar vilket gör att verksamheterna finns placerade strategiskt i kommunen i form av olika inriktningar. Verksamheternas variation innebär bland annat en vaktmästerigrupp som hjälper andra funktioner inom vård- och omsorgsförvaltningen med körningar till återbruket samt hämta och lämna tvätt åt hemtjänsten, en skogsfunktion där dagarna innebär vistelse i skog och mark med olika uppdrag, och en media-funktion som bedriver en podd och en teater.

Övriga funktioner och inriktningar inom Omnia verksamheten är bl.a. Solis, en mot-en verksamhet med inriktning skapande, samt Caféverksamhet inom Kryddgårdens lokaler. En annan funktion arbetar för integration och i samverkan mot externa företag, i nuläget EHB, och "Företagsteamet" verkar för självständighet genom arbetsträning. Dialog förs även med Upplevelseförvaltningen med ambition om att samverka via en fritidsbank.

Verksamheterna utvecklas kontinuerligt och enskilda enheter ser möjligheter till att utökas utifrån kundkretsen. Ambitionen är att ge kunderna möjlighet till ett kreativt utrymme, där vi som kommun ansvarar för att tillgodose kundernas behov i bästa möjliga mån och där syftet är att skapa och ge kunderna förutsättningar till att uppleva en meningsfull vardag. Flertalet av kunderna som på dagtid är hos Omnia bor inom kommunens LSS-boenden.

De verksamhetslokaler som daglig verksamhet nyttjar är i stort sett alltid på den externa marknaden. Vilket innebär en svårighet i sig, att hitta tillförlitliga lösningar, men också att det kräver verksamhetsanpassningar för att verksamhet ska kunna bedrivas. Utifrån ett kundperspektiv och omfattande individuella

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

behov är arbetet med placering till rätt utformad lokal väldigt avgörande. Utformning, placering och säkerhet är grundläggande för att kunna bedriva en så lugn, säker och meningsfull verksamhet som möjligt.

Omnias verksamhet är svårprognostiserad på sikt men analysen grundar sig på befolkningsstatistiken, myndighetsbeslut på flera nivåer och erfarenhet från tidigare år. I de framtagna prognoser där kunderna i många fall är unga individer, yttrar sig skola och biståndsenheten om tänkbara kunder. Enligt uppgift från gymnasiet är det åtta elever som tar studenten från gymnasiesärskolan våren 2024. Förutom det är Omnias verksamhet påverkad av in- och utflytt i kommunen. Antalet kunder kan påverkas till följd av olycka eller andra förlopp som ger bestående skada både fysiskt och psykiskt. Individernas specifika behov innebär ofta olika insatser vilket gör det svårt att se framåt vilken typ av lokaler och resurser som kan krävas på sikt. Omnias skilda och breda funktionsprogram skapar dock förutsättningar för en bred kundkrets i dagsläget. Lokalbehovet kopplat till utåtagerande kunder kan exempelvis behöva lokal som ligger avskilt men samtidigt uppfylla lagkrav på brand och säkerhet samt arbetsmiljöperspektivet. Det innebär att personal behöver ha rätt förutsättningar i anslutning till verksamhetsperspektivet, vilket lokaler placerade utanför tätorten inte alltid tillhandahåller. Detta kräver ofta investeringar på sikt. Idag har Omnia över 200 verkställda beslut och det har skett en ökning med 30 personer de senaste fyra åren.

Antalet verkställda kunder:

2016: 167 personer

2017: 167 personer

2018: 179 personer

2019: 181 personer

2020: 194 personer

2021: 200 personer

2022: 209 personer och 11 stycken inkommande beställningar. Under 2022 har 11 kunder valt att avsluta sin insats om daglig verksamhet av olika orsaker.

2023: 207 st. (augusti) verkställda beslut och 17 stycken inkommande beställningar. Under 2023 har 15 kunder (augusti) avslutats av olika anledningar.

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

Trenden gällande ett jämt inflöde av kunder ser ut att förlängas. Behov av flera fastigheter både i centrala Enköping och utanför stads kärnan finns. Framförallt individanpassade lösningar.

Vikten av tillförlitliga lokaler ämnade för Omnias kundkrets är avgörande för verksamheternas ändamål. Utifrån lokalbeståndet idag som innebär begränsningar vid nödvändiga lokalväxlingar så är det noggrant att investera hållbart i de lokaler som redan finns inom verksamheten. Vikten av avtalstider inom befintliga hyreskontrakt men även nytecknande bör ske i samarbete mellan förvaltningen och fastighetsenheten. Att teckna hyresavtal utan att konsultera avtalsperiod med beställande förvaltning kan skapa onödiga kostnader på sikt.

I och med att de fastigheter som hyrs in på landsbygden, ofta ägs av privatpersoner, kan förvaltningen behöva göra dyra anpassningar där det behövs bygglovsansökningar som i sin tur tar tid. De centrala bestämmelserna om att kommunen inte ska göra investeringar i privatägda fastigheter försvårar situationen. Stor problematik i detta har även varit brand- och säkerhetskraven som är desamma även för privata fastighetsägare som hyr ut en villa eller lada till kommunen.

Vid uppsägning av en fastighet som ägs av en privatperson blir kostnaderna höga när kommunen måste betala för återställning av fastigheten.

Omvärldsanalys

Under 2020-talet kommer generationen från 1940-talet kunna innebära ett utökat behov när det gäller vård och omsorgs service och tjänster. Då åldern inträder till det demografiska spann våra kunder till väldigt stor del omfattar. Medellivslängdens varaktiga stigning innebär med stor sannolikhet att kommunal service i form av vård och service tilltar. Det är framförallt i åldern, omkring och över 85 år, som nedsatt funktionsförmåga och ett ökat behov av vård- och omsorg infinner sig, där särskilda krav på hemvisten fordras hos våra kunder. Flertalet äldre har en bostad som innehar en begränsning om och när rörligheten försämras.

Trenden åskådliggör att medborgare bor kvar längre i sina hem generellt. Bland annat med stöd av hemtjänstinsatser så kan medborgare i viss utsträckning avvakta en flytt till ett omvårdnadsboende. En annan anledning är den generellt förbättrade hälsan, funktionsförmågan och hjälpmedel hos äldre som gör det

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

möjligt att bo kvar längre hemma. Även hushållsekonomin kan vara en bidragande grund till att man bor kvar längre hemma. Utvecklingsriktningen kring dessa scenarion följer förvaltningen för Vård och omsorg nogsamt utifrån platser, hjälpbehov, verksamhetsplanering och ekonomi.

Efterfrågan av boendeformer inom omsorg minskade i småskalig grad under 2021, där pandemin anses vara en bidragande orsak. Trots det är bedömningen, utifrån det demografiska scenariot, att hjälpbehov av olika slag finns och kommer att öka på sikt hos våra medborgare. Gruppen hemtjänstkunder ökar inom Sveriges kommuner så även inom Enköpings kommun.

Den demografiska samhällsutvecklingen visar sammantaget i prognoser från SCB att antalet äldre ökar under hela perioden fram till och med 2030. Där gruppen 85+ nämns specifikt som en ökande andel.

Pandemin har skapat både nya rutiner och utmaningar inom våra verksamheter. Kopplat till lokaler är det främst utifrån smittorisk som investeringar överläggs och planeras med kopplingar till kök, matsalar och våtutrymmen men även allmänna ytor och gemensamhetsytor. Vilka investeringar som kan behöva göras, för att både begränsa smitta och ha fungerade verksamhetslokaler, utreds vidare.

Ytterligare utomstående faktorer som påverkar verksamhetslokaler och platser är regionens snabba utskrivning av färdigbehandlade patienter samt flertalet stängda vårdplatser. Det innebär att de korttidsplatser som kommunen använder sig av inte har räckt till. Konsekvensen av det är att flertalet platser behöver köpas in externt till mycket höga belopp.

Förändringar inom lagstiftning kring Vård och omsorgsverksamheter innebär ökade kostnader för förvaltningen. IVO's (Inspektionen för vård och omsorg) skärpta krav gällande nattbemanning på särskilda boenden inom äldreomsorg, därtill förändringar inom myndigheter som exempelvis Försäkringskassans bedömning av personlig assistans, är faktorer som påverkar både verksamhet och ekonomi.

Den demografiska utvecklingen innebär ett ökat vårdbehov på sikt, som nämnts tidigare. Generationen 40-talister är de kunder som formar ett betydande underlag för planering och strategi för kommande period gällande omvårdnadsboenden. Gruppen kan komma utgöra en majoritet av kundunderlaget inom de närmaste åren, då snittåldern för äldre på särskilt boende är 84,6 år, för år 2021. Behovet kring särskilda boendeformer kommer

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

att tillta utifrån den statistik och nyckeltal som kommunen behandlar inom den strategiska planeringen. Från år 2025, baserat på dagens hjälpbehov, och snittålder för Enköpings omvårdnadsboenden, kommer det att kunna innebära toppnoteringar jämfört med tidigare år. Det kan också tänkas att denna generation efterfrågar andra typer av boenden och utemiljöer än nuvarande särskilda boenden, utifrån krav, riktlinjer och önskemål. Konsekvenserna efter pandemin är inte beräknade och behöver klargöras innan det resulterar i en faktor inom planeringen. Exempelvis indikationerna på att fler kunder accepterar boendeplats än under pandemin.

Enköpings kommun växer och det finns olika parametrar att ta hänsyn till på sikt när det gäller befolkningsprognoser. Fördelaktigt inom förvaltningen vård och omsorg är att stor del av det befintliga underlaget av medborgare, för gällande prognoser, redan finns inom kommungränsen. Enskilda trender gällande bland annat in- och utflytt och en viss oklarhet inom vissa beräkningsunderlag kan reduceras inom enskilt prognosunderlag. Samtidigt blir det betydelsefullt för förvaltningen att följa eventuell nyproduktion av lägenheter och område, beroende på vilken typ av fastighet och område som utvecklingen riktar sig till. I övrigt följer vård- och omsorgsförvaltningen den kommungemensamma prognostiseringen som Enköpings kommun tar fram.

En anmärkning som bör beaktas är den digitala utvecklingen som bli mer omfattande, samtidigt som medianvårdtiden minskat kraftigt från 725 dagar (2020) till 527 dagar (2021). De parametrarna bör uppmärksammas tillsammans med den demografiska utvecklingen. Arbetet inom vård- och omsorgsförvaltningen, med att skapa strukturella förutsättningar i förhållande till antalet platser, hjälpbehov och demografi skapar utgångspunkter inför kommande beräkningar och pågående planering.

Kostnadsutveckling för hyror: Kostnaden per kvadratmeter är högre för nybyggnation än befintliga lokaler. Allt eftersom nybyggnation blir en större del av lokalbeståndet, ökar hyreskostnaden per kvadratmeter. Komplexa kundärenden kräver ombyggnationer i befintliga lokaler och boende, vilket påverkar kostnader och investeringar.

Pågående utvecklingsarbete: Förvaltningen ser över organisationsstrukturer och nya lagkrav tillkommer. Det innebär att behovet av lokaler med rätt förutsättningar är nödvändiga inom förvaltningen.

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

Arbetet med LSS-platser och tillfälliga lösningar är ett arbete som behöver utvecklas och planeras för på sikt. Planering kring hyrestid som bör sammanfalla med bygglov.

Kupolen 1 är särskilt anpassad och de strategiska uppdraget kring den här typen av lokal, verksamhetsanpassningar och ekonomisk hållbarhet bör intensifieras.

Ett nytt LSS-boende är under byggnation och nästa LSS-bostad förväntas stå klar 2027.

Sjuksköterskornas nya organisation får tillträde till ny lokal januari/februari 2024 och befintlig sägs upp.

Investeringar kring laddningsstationer till elbilar kring våra verksamhetslokaler är ett arbete som inte ingår i förvaltningens uppdrag. Den investeringskostnaden och infrastrukturen hamnar på förvaltningen nu för att styrande dokument och policys inte är framtagna och beslutade.

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

Effekter på lokalbehov / framtida behov

Befolkningsutveckling: Förvaltningens verksamheter behöver växa enligt följande:

LSS-boende bedöms behöva öka lite mer jämfört med befolkningsökningen baserat på statistik över sannolika framtida kunder, ca 35 platser tom 2040.

Behov av omsorgsboende ökar med totalt ytterligare 240 platser tom 2040, fördelat på 2-3 enheter beroende på storlek. Arbetet kring nya områden och exploatering inom kommunen kan påverkas och bör med fördel inkludera boendeformen.

Hemtjänstens befintliga lokaler räcker inte till på enskilda verksamheter. Utredningar pågår för Enögla respektive Gläntans hemtjänstlokaler.

Daglig verksamhet växer i takt med att LSS-kunder ökar.

Verksamhetsutveckling utifrån förändrad omvärld

Digitalisering och framtidens boende är angelägna områden som det behöver planeras kring utifrån ett kommunperspektiv.

Teknisk utveckling bedöms påverka funktioner i lokalerna. Vårdbehovet är större och mer omfattande idag och lagstiftning och krav tillkommer att förhålla sig till.

Fastighetsutveckling: Förvaltningen har verksamhet i lokaler med tillfälligt bygglov som behöver ersättas med permanent kapacitet. Boende och kunder som bor temporärt är inte gynnsamt för målgruppen och bidrar till ökade kostnader.

Därutöver har förvaltningen verksamheter i lokaler med stort underhållsbehov som kommer att innebära evakuering under ombyggnationstiden och/eller att lokalerna ersätts med nya. Önskvärt koordinera med underhållsprojekt.

Dokumenttyp

Beslutad av

Gäller f.om.

Gäller t.om.

Ersätter

Gäller för

Ansvarig funktion

Reviderad

Samverkansmöjligheter

Ett pågående arbete inom förvaltningen som undersöker möjligheterna till effektivare lokalutnyttjande genom samnyttjande så långt det är möjligt.

Konsekvenser om förslagna investeringar inte prioriteras

Verksamheten styrs av uppdrag enligt lagar tex LSS, SoL och HSL. Det innebär att denna service inte ska prioriteras bort eftersom kommunen då inte uppfyller uppdrag enligt lag.

Alternativet till att kommunen investerar i lokaler som täcker behovet, är att köpa in platser. I slutet av 2022 köpte förvaltningen in åtskilliga platser hos en privat aktör inom LSS. För 2023 fram till augusti är kostnader på köpta platser beräknade till 16 Mkr.

Sammanvägd behovsbedömning och förslag till Lokalbehovsplan

Utifrån behov att öka kapaciteten i särskilt boende något lägre än befolkningsutvecklingen, och ett identifierat behov av inkommande ansökningar om LSS-behov som bedöms ligga något högre än befolkningsutvecklingen, samt verksamhetsanpassningar för ökade personalgrupper, behövs ett stort antal åtgärder för att möta den framtida efterfrågan, enligt nedanstående tabell.

Dokumenttyp	Beslutad av	Gäller f.om.	Gäller t.om.
Ersätter	Gäller för	Ansvarig funktion	Reviderad

Tabell "Förslag investeringsplan":

ENHET	TOTAL KAPACITET	ERSÄTTNINGS- KAPACITET	KAPACITETS- ÖKNING	PREL VERKS. START	STATUS PROJEKT
SJUKSKÖTERSKELOKAL				2024	Tillträde i början av 2024
DAGLIG VERKSAMHET	1+1		Ja	2024	Lokal pågår
DAGLIG VERKSAMHET	1-4			2025	Lokal pågår
HEMTJÄNST ENÖGLA		Ja	ja	snarast	Osäker tidplan. Lokalsök pågår.
HEMTJÄNST GLÄNTAN		Ja	ja	snarast	Osäker tidplan. Lokalsök pågår.
LSS-BOENDE ÅKERSBERG	6		6	2024	Pågående byggnation
LSS-BOENDE A	6		6	2027	Tidigt skede, förstudie ska påbörjas
LSS-BOENDE B	6		6	2030	Tidigt skede, ej påbörjad
LSS-BOENDE C	6		6	2033	Tidigt skede, ej påbörjad
LSS-BOENDE D	6		6	2036	Tidigt skede, ej påbörjad
LSS-BOENDE E	6		6	2039	Tidigt skede, ej påbörjad
SÄRSKILT BOENDE 1	80		80	2028	Tidigt skede, förstudie ska påbörjad
SÄRSKILT BOENDE 2	80		80	2031	Tidigt skede, ej påbörjad
SÄRSKILT BOENDE 3	80		80	2032	Tidigt skede, ej påbörjad
SUMMA BOENDEPLATSER					36 i LSS & 240 i SäBo

Dokumenttyp

Beslutad av

Gäller f.om.

Gäller t.om.

Ersätter

Gäller för

Ansvarig funktion

Reviderad